

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स,
एगू. इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह,
राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, नायव प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम
परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।

भाग	परीक्षा	विषय	अङ्क भार	प्रश्न संख्या	समय	परीक्षा प्रणाली	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
१	लिखित	खण्ड (क) सामान्य विषय (सबै समूहका लागि अनिवार्य)	५०	२५	४५ मिनेट	वस्तुगत बहुउत्तर	१००	४०
		(खण्ड ख) समूह सम्बन्धी विषय (प्रत्येक समूहका लागि छुट्टाछुट्टै)	५०	२५				
२	अन्तर्वार्ता						२०	

२. पाठ्यक्रमको कुनै खण्डमा एकाइ र प्रश्न संख्या छुट्याइएकोमा सोही वमोजिम र यसरी नछुट्याएकोमा यथासम्भव सबै एकाइबाट प्रश्नहरू सोधिनेछन् ।
३. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनसक्नेछ ।
४. वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice) प्रश्नहरूको उत्तर सही दिएमा प्रत्येक सही उत्तर बापत २ (दुई) अङ्क प्रदान गरिनेछ भने गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अर्थात् ०.४ अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
५. यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ (तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा रहेको सम्झनु पर्दछ ।
७. लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
८. पाठ्यक्रम लागू मिति - २०५८/९/१७

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स,
एगू. इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह,
राजपत्र अनर्कित द्वितीय श्रेणी, नायव प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (क) सामान्य विषय (सबै समूहका लागि अनिवार्य)

प्रश्नसंख्या :- २५

अङ्क :- ५०

१. नेपालको अर्थतन्त्रमा कृषिक्षेत्रको महत्व ।
२. नेपालको भौगोलिक विविधता सुहाउँदो अन्नबाली, औद्योगिकबाली, फलफूल, तरकारी, पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम ।
३. कृषि विभाग/पशु सेवा विभागको वर्तमान संगठनात्मक संरचना ।
४. कृषि विकास कार्यक्रममा संलग्न विभिन्न निकायहरूको योगदान ।
५. जिल्ला र सेवाकेन्द्र/उपकेन्द्र स्तरीय Profile तयार गर्ने तरिका र यसको महत्व ।
६. आधुनिक कृषि प्रविधि प्रयोगबाट वातावरणमा पर्ने प्रभाव ।
७. कृषक समूह गठन तथा परिचालन ।
८. कृषि विकासमा महिला कृषकको भूमिका र महिला कृषक विकास कार्यक्रम ।
९. कृषि उपज बढाउन बजारको भूमिका ।
१०. नेपालमा कृषि/पशु विकासका समस्याहरू तथा समाधानको लागि अनुसन्धानको महत्व ।
११. कृषि विकासमा गैरसरकारी, निजी एवं सरकारी निकायहरू बीचको अन्तरसम्बन्ध ।
१२. कृषि/पशु प्रसारमा उपयोग गरिने विभिन्न प्रसार तरिकाहरू र तिनको तुलनात्मक फाइदा र कमजोरीहरू ।
१३. कृषि विकास र विकेन्द्रीकरण ।
१४. कृषि विकास र सहकारीकरण ।

खण्ड (ख) एगू. एक्सटेन्सन समूह सम्बन्धी विषय

प्रश्नसंख्या :- २५

अङ्क :- ५०

१. कृषि प्रसार परिचय
 - (क) कृषि विकासमा कृषि प्रसारको महत्व ।
 - (ख) कृषि प्रसार कार्यकर्ता र निजमा हुनुपर्ने गुणहरू ।
 - (ग) कृषि विकास कार्यमा गैरसरकारी / निजी क्षेत्रको भूमिका ।
 - (घ) लैङ्गिक अवधारणा
२. अगुवा कृषक तथा कृषक समूह
 - (क) अगुवा कृषकहरूको पहिचान ।
 - (ख) कृषि प्रसारमा अगुवा कृषकको भूमिका ।
 - (ग) कृषि विकास कार्यमा अगुवा कृषकहरूको परिचालन ।
 - (घ) कृषक समूह र यसको महत्व ।
 - (ङ) कृषक समूह गठन प्रकृया ।
 - (च) कृषक समूहको प्रभावकारी परिचालन ।
३. नेपालमा सञ्चालित विभिन्न कृषि प्रसार पद्धतिहरू
 - (क) परम्परागत कृषि प्रसार पद्धति ।
 - (ख) ल्वक उत्पादन पद्धति ।
 - (ग) तालीम तथा भ्रमण पद्धति ।
 - (घ) समूहगत कृषि प्रसार पद्धति ।
४. कृषि प्रसारका तरिकाहरू
 - (क) व्यक्तिगत सम्पर्क तरिका ।
 - (ख) समूहगत सम्पर्क तरिका ।
 - (ग) आम जनसमुदायगत सम्पर्क तरिका ।

लोक सेवा आयोग

नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स, एगू. इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, नायव प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

५. हाल नेपालमा सञ्चालित विभिन्न कृषि प्रसार तरिकाहरु र तिनीहरुको सञ्चालन विधि
- (क) नतिजा प्रदर्शन ।
 (ख) उत्पादन प्रदर्शन ।
 (ग) तरिका प्रदर्शन
 (घ) मिनिफिट प्रदर्शन ।
 (ङ) विभिन्न बाली उत्पादन प्रतियोगिताहरु ।
 (च) कृषक दिवस ।
 (छ) कृषक भ्रमण ।
 (ज) कृषि मेला प्रदर्शनी ।
६. कृषकको ज्ञान र सीपको स्तर अनुसार उपयुक्त प्रसार तरिका छनौट ।
७. कृषि सञ्चार
- (क) कृषि विकासमा कृषि सञ्चारको महत्व ।
 (ख) कृषि प्रसारमा श्रव्यदृष्य सामग्रीहरुको महत्व ।
८. कृषि तालीम
- (क) कृषक तालीमको आवश्यकता पहिचान र यसको महत्व ।
 (ख) कृषक तालीममा श्रव्य दृष्य सामग्रीहरुको महत्व ।

नमूना प्रश्नहरु (Model Questions)

१. छिटो संदेश फैलावटको दृष्टिकोणले कुन प्रसार तरिका उत्तम हुन्छ ?
- (क) एक व्यक्ति तरिका (ख) समूहगत तरिका
 (ख) आम जनसमुदायगत तरिका (घ) माथिका सबै ठीक
२. समूहमा मतभेद हुने कारण कुन हो ?
- (क) समूहका सदस्यहरुको फरक फरक चाहना (ख) गतिशिल नेतृत्व
 (ख) समूह भित्र राम्रो एकता (घ) सबै सदस्यहरुको कृयाशिल सहभागिता
३. संचार प्रकृत्यामा कुन कुरा पर्दैन ?
- (क) श्रोत (ख) खबर (ग) अनुसन्धानकर्ता (घ) ग्रहणकर्ता
४. वातावरण सुहाउंदो कृषि प्रविधिमा
- (क) रासायनिक मलको अधिकतम प्रयोग गरिन्छ
 (ख) किटनासक औषधीको धेरै प्रयोग गरिन्छ
 (ग) रोग र किरा अवरोध (Resistant) जातको प्रयोग गरिन्छ
 (घ) माथिका कुनैपनि होइन
५. नेपालको कृषि कार्यहरुमा
- (क) महिला पुरुषको बराबर योगदान छ (ख) पुरुष भन्दा महिलाहरुले बढी काम गर्दछन्
 (ग) महिला भन्दा पुरुषहरुले बढी काम गर्दछन् (घ) माथिका कुनैपनि ठीक छैनन्

द्रष्टव्य :-

१. लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रमका एकाइबाट देहाय अनुसार प्रश्नहरु सोधिने छ :

पाठ्यक्रमको एकाइ	प्रश्न संख्या
१,३,४,७ र ८ बाट	प्रत्येकबाट २-४ प्रश्नहरु
२ र ५ बाट	प्रत्येकबाट ३-६ प्रश्नहरु
६ बाट	१-२ प्रश्नहरु
जम्मा	२५